

Armoederisico kinderen *VEEL* hoger dan nodig

Jongeren en armoede: tijd voor actie

Koen Caminada

Universiteit
Leiden
The Netherlands

instituut gak

**NVVK Congres Financiële hulpverleners
Spant! Bussum
15 mei 2025 (10:35 – 11:00)**

Even voorstellen

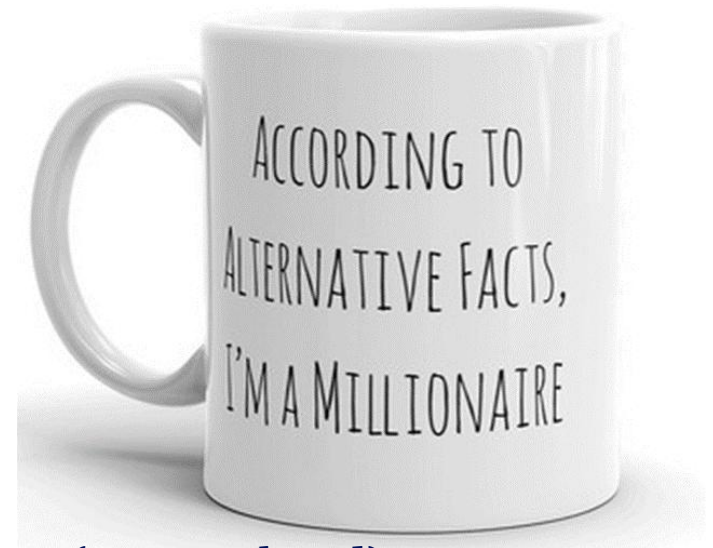
Koen Caminada, hoogleraar Empirische analyse van sociale en fiscale regelgeving, Universiteit Leiden

Decaan Faculteit Governance & Global Affairs (Den Haag)

Relatie onderzoek / beleid

- Lid Commissie Sociaal Minimum
- Lid Commissies Inkomstenbelasting & Toeslagen / Belastingramingen
- Academic Partner Centraal Planbureau
- Governor Foundation of International Studies on Social Security

Onderzoek: internationale vergelijking verdelingsvraagstukken o.b.v. grote datasets (teamverband)

Verhaallijn

1. Hoe meet je armoede? Diverse databronnen
Empirie: research teams & data
2. Internationaal perspectief
 - NL relatief lage armoede, ook onder kinderen
 - Effect stelsel van sociale regelingen – hier valt NL uit de toon
 - NL slechtste jongetje van de klas omtrent kinderen
 - Effectiviteit armoedebeloid neemt af in 24 EU-27-landen, w.o. NL
3. Nationaal perspectief
 - NL is een rijk land met kleine inkomensverschillen en lage armoede
 - Specifieke groepen vallen op
 - Pijlen beleid staan verkeerd gericht
4. Lokaal perspectief
 - Goedbedoeld, maar teveel lokale regelingen (bomen en bos)
5. Afronding

Nederlandse beleidspraktijk

Grondwet Artikel 20: “De bestaanszekerheid der bevolking en de spreiding van welvaart zijn voorwerp van zorg der overheid.”

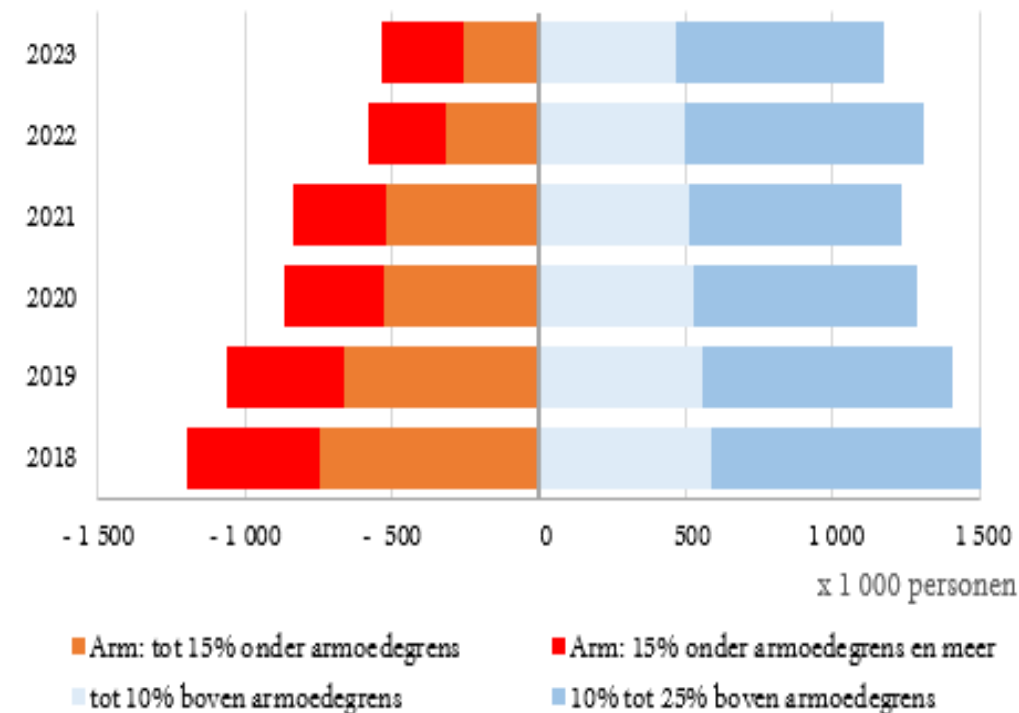
Centrale doelstelling sociaaleconomische beleid: tot stand brengen van een *evenwichtige* inkomensverdeling.

Vele achtereenvolgende kabinetten: bestaande inkomensverhoudingen niet ter discussie gesteld. Nederlandse traditie: bestaande verhoudingen in stand houden. Inkomensherverdeling is een pragmatische aangelegenheid.

Uitzonderingen:

- Interim-nota inkomensbeleid kabinet-Den Uyl (1975) → verdergaande nivellering
- Kabinet Rutte-Asscher: inkomens(her)verdeling prominent op agenda

Spreiding rond de armoedegrens, 2018-2023

Bron: CBS, NIBUD & SCP (2024)

Ad 1 Bronnen - Gebaseerd op

Ad 1 Empirics: Leiden University global research team & data

Kees
Goudswaard
Leiden

Marike
Knoef
Leiden

Olaf
van Vliet
Leiden

Jim
Been
Leiden

Jinxian
Wang
Hunan / China

Chen
Wang
Shanghai

Koen
Caminada
Leiden

Assembled Datasets (URL: www.economie.leidenuniv.nl)

- [Budget Incidence Fiscal Redistribution Dataset on Income Inequality](#)
- [Idem, on Relative Income Poverty Rates](#)
- [Social Assistance and Replacement Rates Dataset](#)
- [Unemployment Replacement Rates Dataset](#)
- [Sectoral Income Inequality Dataset](#)
- **Revisie Inkomensstatistiek 1977-2019***

Luxembourg Income Study
World Wealth & Income Database
ECHP-EU-Silc
Netherlands Income Statistics (CBS)

Ad 1 Team CBS – Universiteit Leiden

- Consistent maken Inkomensstatistiek sinds 1977
- Omvangrijk project met onderzoekers CBS (7) en UnivLeiden (5)
- Wim Bos!
- Boekuitgave oktober 2021

Wim Bos

Egbert Jongen

Ferdy Otten

Koen Caminada

Marion van den Brakel

Heike Vethaak

Kai Gidding

Koos Arts

Jim Been

Kees Goudswaard

Jeroen Nieuweboer

Noortje Pouwels-Urlings

Ad 1 Inequalities in Europe and North America (IFS Deaton Review)

Serie reports on evolution of inequalities → 17 countries in Europe and North America

Aim:

- Examine a broad set of inequalities in a coherent framework across the major economies of Europe and North America and how they have changed in recent decades
- To provide a source of comparative international research on economic inequality

Dutch team: Egbert Jongen, Heike Vethaak, Jim Been & Koen Caminada

<https://ifs.org.uk/inequality/country-studies/>

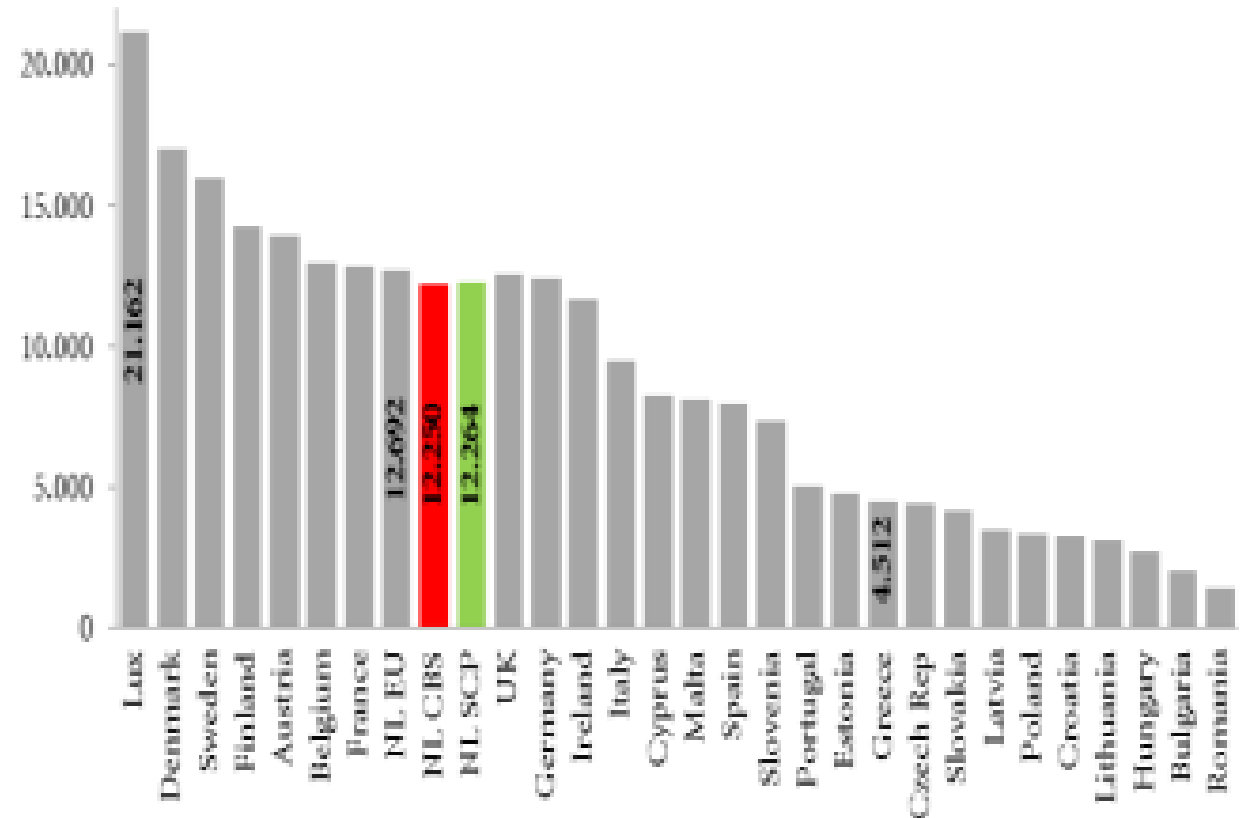
Ad 1 Armoede in internationaal perspectief

Monetary poverty in an international setting : no agreed-upon definition

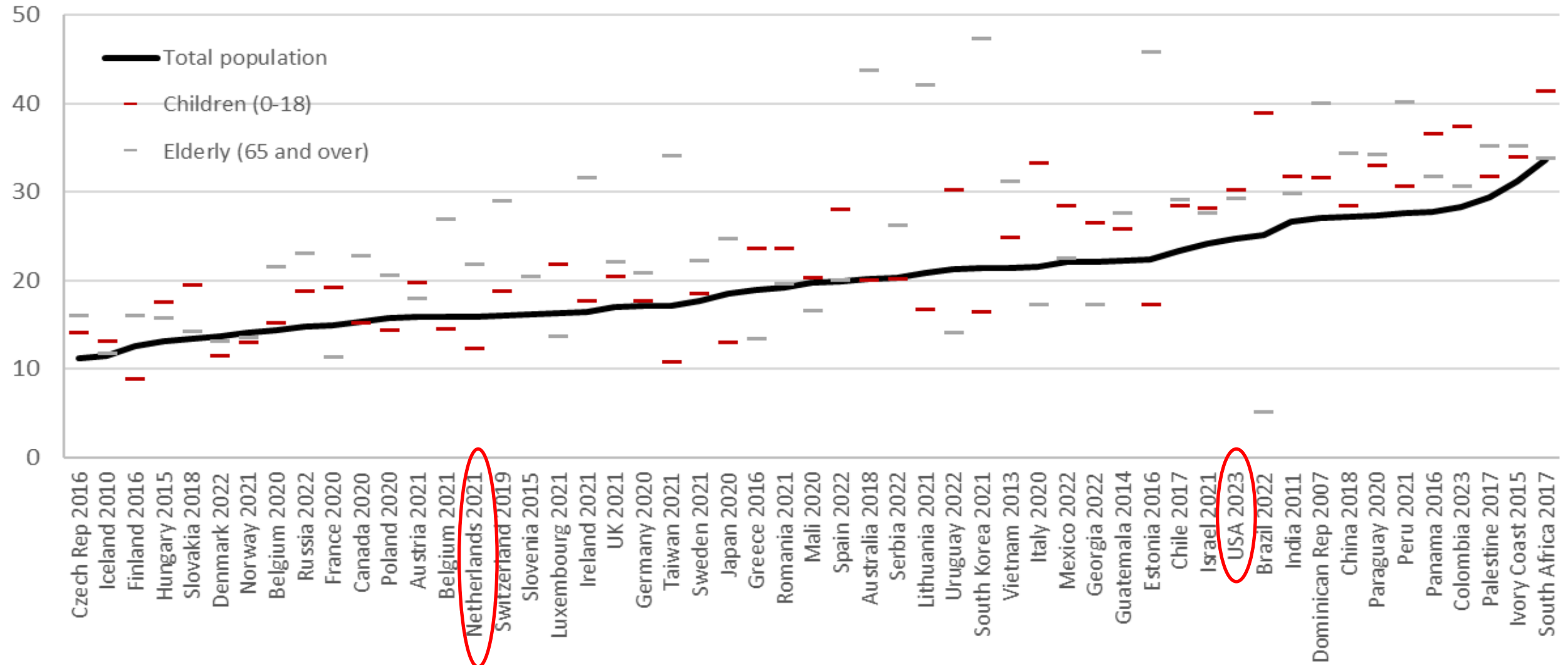
- World Bank: \$ 1 dollar a day (\$1.90)
- USA: Absolute – Orshansky (basket)
- EU: Relative → poverty line (PL) 60 percent of median income (AROP)

Thresholds single person (PPS) 2015

- CBS: lage inkomensgrens → € 12.250
- SCP: budgetgrens → € 12.264
- EU: 60 % median income → € 12.629

Disposable income poverty (PL60) across 53 LIS countries among different age groups (most recent data year)

Ad 2 Effect sociale stelsel: in welke mate trekt *T/B-system* mensen boven de armoedegrens?

Income components	People lifted out of poverty (redistribution)
Labor income + capital income + private transfers = Primary income (= Market income)	Poverty rate before social transfers and taxes
+ Social security transfers = Gross income	-/- Redistributive effect of social transfers = Poverty rate before taxes
-/- Income taxes and social security contributions = Disposable income	-/- Redistributive effect of taxes = Poverty rate after social transfers and taxes

Poverty alleviation in LIS countries

Lift out of poverty = Poverty primary income -/- Poverty disposable income

= Fiscal redistribution social benefits and income taxes = Lift out of poverty by T/B-system

	China 2013	India 2011	USA 2016	Netherlands 2013	Mean 49 countries
Poverty pri	36%	31%	34%	32%	35%
Poverty dpi	27%	27%	24%	12%	20%
Reduction	9%-p	4%-p	10%-p	20%-p	15%-p
<i>Partial effects</i>					
Social benefits	-	4.3	12.6	25.5	17.3
Income taxes	-	-	-3.0	-6.1	-2.1

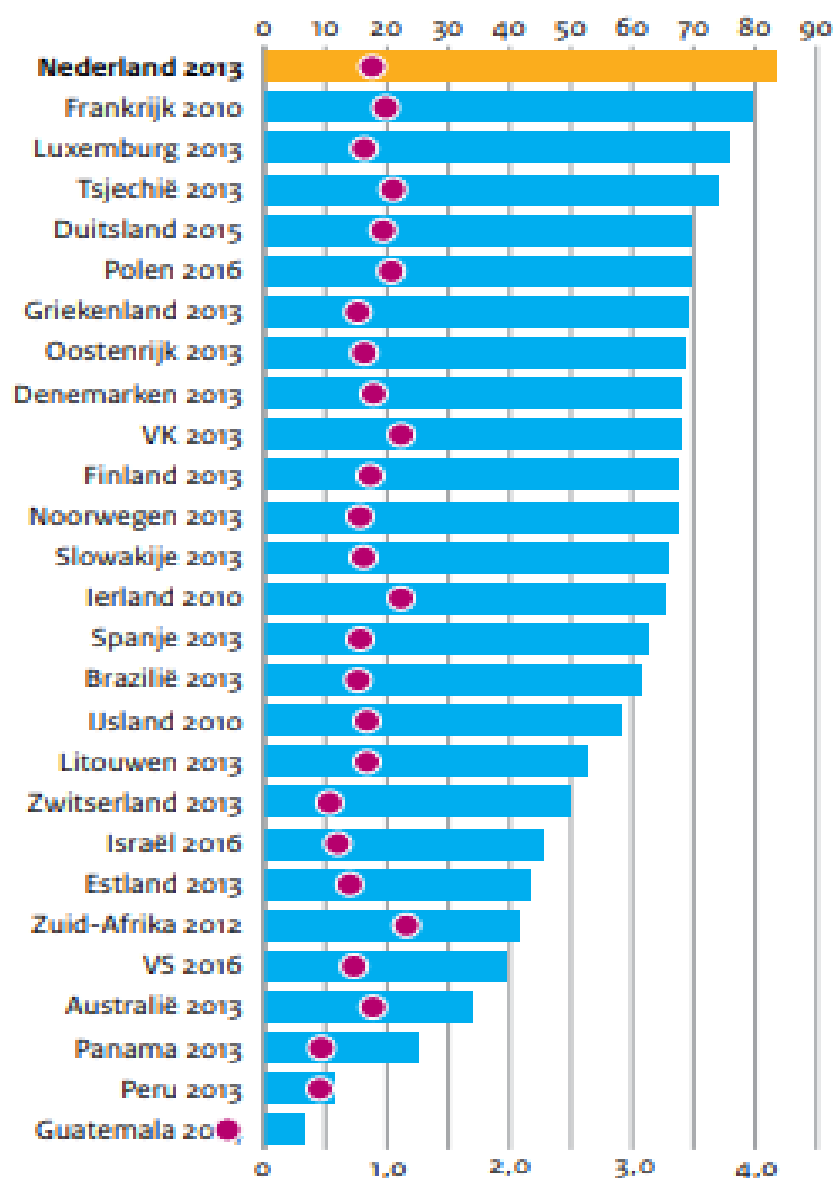
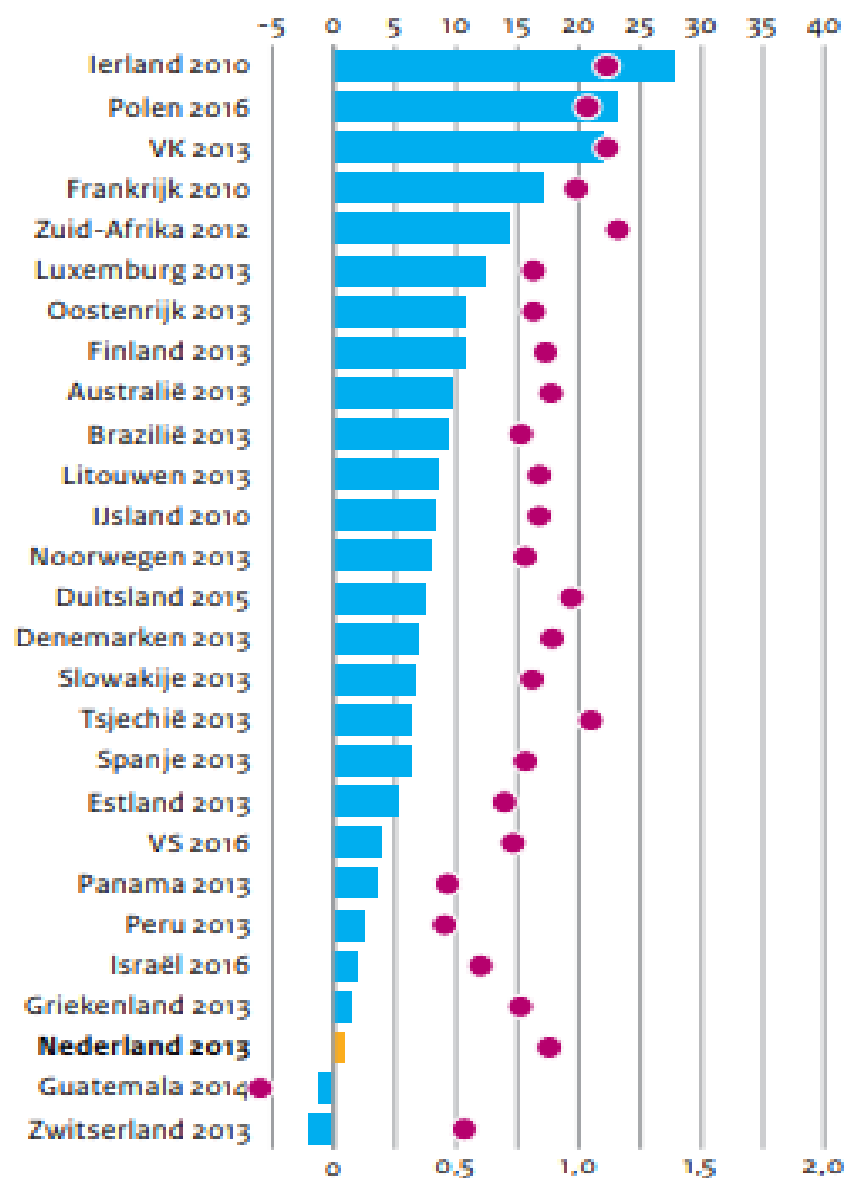
Ad 2 Poverty alleviation in 49 LIS countries

Lift out of poverty by T/B-system

	China 2013	India 2011	USA 2016	Netherlands 2013	Mean 49 countries
Total population	9%	4%	10%	20%	15%
WA population	7%	4%	4%	9%	9%
Children	5%	4%	4%	1%	9%
Elderly	31%	8%	39%	84%	48%

Wow

Ad 2 Kansrijk armoedebelaid SCP/CPB (bron: Caminada)

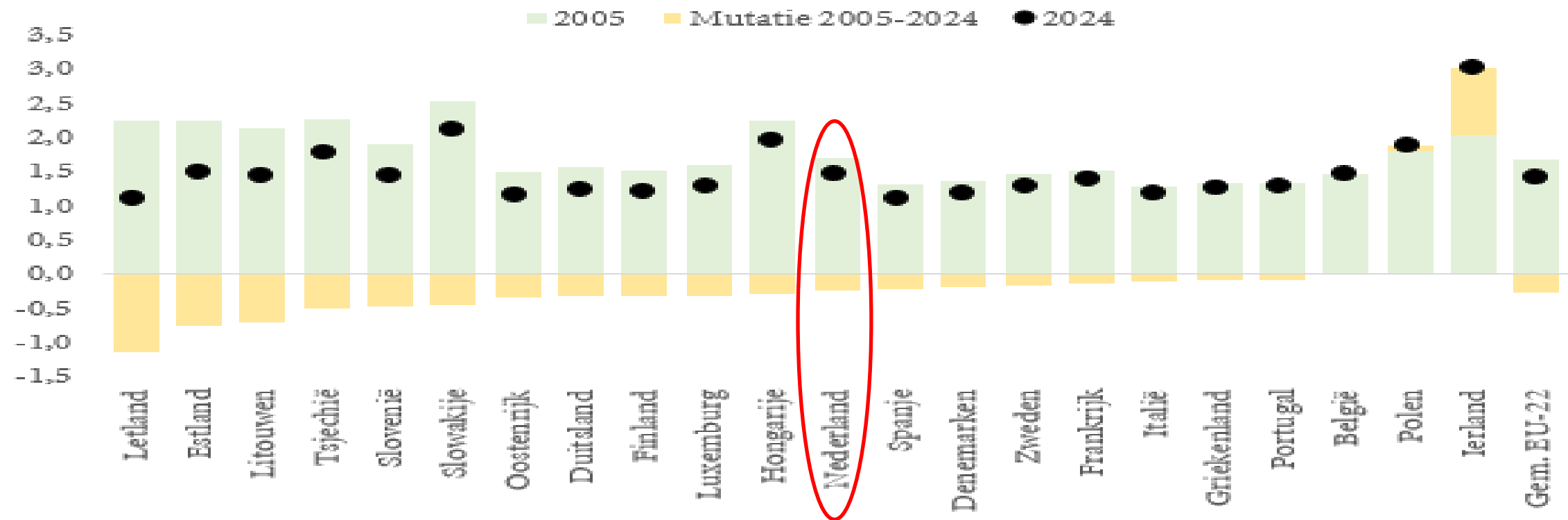
Aandeel bevolking dat via T/B-systems uit de armoede blijft én de mate van gerichtheid sociale uitgaven per groep

Kinderen (links) versus senioren (rechts)

Ad 2 Effectiviteit armoedebestrijding daalt in 19 /22 EU-landen

Figuur 5 Armoedereductie via sociale uitkeringen en inkomensheffingen per procent BBP sociale uitgaven exclusief zorg in 22 EU-landen, 2005-2024

Pensioenen meegenomen in sociale uitkeringen; bruto publieke sociale uitgaven exclusief Zorg

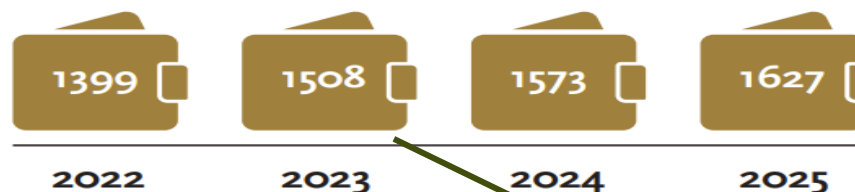
Bron: Eurostat: ECHP/EU-SILC (2020). Data 2001 extracted on 25/02/2020. Data 2022 extracted on 12/4/2025.
Bron: OECD SOCX (2025). Data extracted on 13/4/2025.

Ad 3 Nationaal perspectief - Herijking sociaal minimum nodig

armoede stijgt zonder aanvullend beleid

Armoedegrens

niet-veel-maar-toereikendcriterium van het scp voor een eenpersoonshuishouden (in euro's per maand)

Armoederaming

aantal personen onder de armoedegrens, ten opzichte van de totale groep

totaal

kinderen

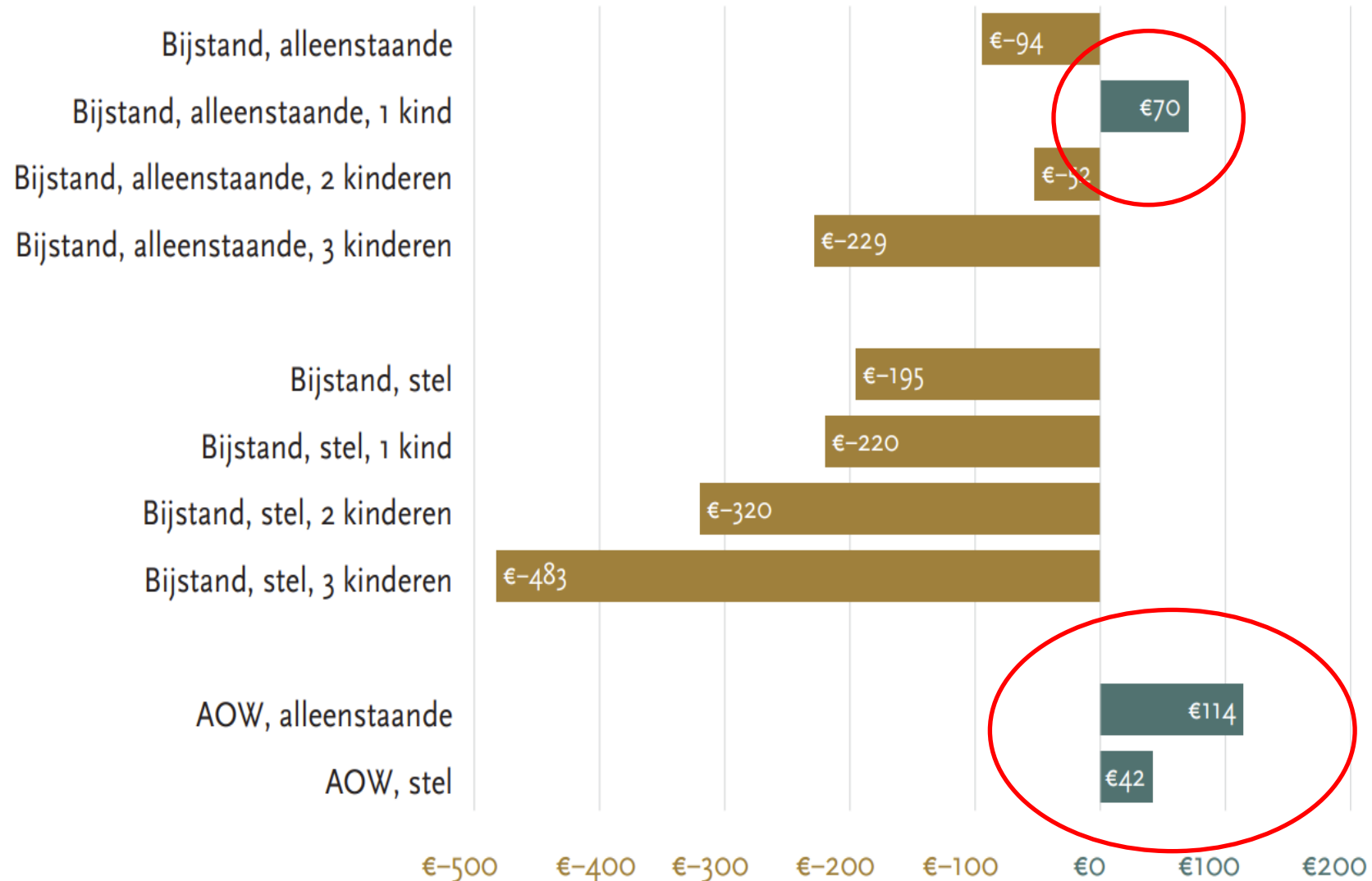
1.825 Cie Sociaal Minimum

in % van groep

Cie Sociaal Minimum: niet genoeg inkomen om rond te kunnen komen

Saldo inkomsten en uitgaven per maand: veel huishoudens komen tekort

- Veel huishoudtypen komen tekort
- Stellen grotere tekorten dan alleenstaanden
- Vooral tekorten bij huishoudens met kinderen
 - Groter tekort als er meer kinderen zijn
 - Groter tekort als er oudere kinderen zijn
- Voor AOW: sociaal minimum toereikend

Ad 3 Rijk en egaal land met (meer) kinderarmoede (dan nodig)

FEITEN EN CIJFERS

**1 OP DE 13 KINDEREN IN ONS
LAND LEEFT IN ARMOEDE**

Laten we het dáár eens over hebben

SIRE

LAGE INKOMENSGRENS 2019

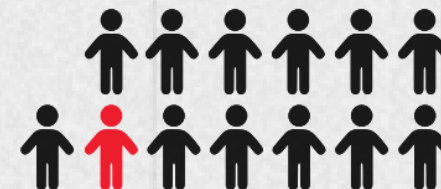
(Bron: CBS, december 2020)

Alleenstaande **€1.090**
Paar zonder kinderen **€1.530**
Paar met 2 minderjarige kinderen **€2.080**
Eenoudergezin met 2 minderjarige kinderen **€1.660**

KINDEREN IN ARMOEDE

(Bron: CBS Statline, 2019)

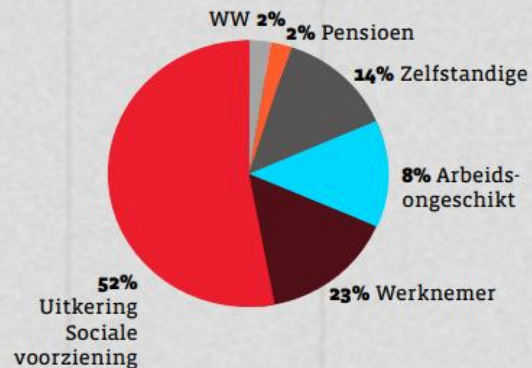
251.100 kinderen
1 op de 13 kinderen
8% van alle kinderen
37% kinderen heeft werkende ouders

Ad 3 Verwachte toename **28%**

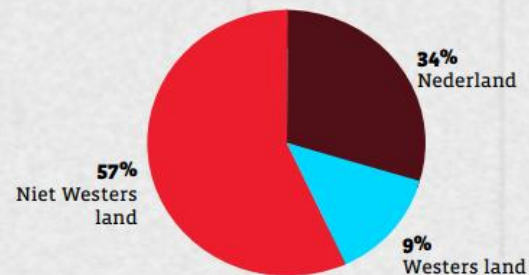
BRON VAN INKOMEN IN %

(Bron: CBS Statline 2019)

ACHTERGROND KINDEREN IN %

(Bron: CBS Statline 2019)

ARMOEDE NAAR GEZINSSAMENSTELLING IN%

(Bron: SCP, Armoede in kaart 2019)

Eenoudergezin

- met 3 kinderen, daarvan is **43%** arm
- met 2 kinderen, daarvan is **13%** arm
- met 1 kind, daarvan **10%** is arm

Tweeoudergezin

- met 3 kinderen, daarvan is **12%** arm
- met 2 kinderen, daarvan is **4%** arm
- met 1 kind, daarvan is **5%** arm

TOP 10 ARMOEDE GEMEENTEN

(Bron: CBS, Armoede & Sociale Uitsluiting, 2018)

- Rotterdam: **14,5%**
- Groningen: **14,0%**
- Arnhem/Amsterdam: **13,7%**
- Den Haag: **13,2%**
- Enschede: **12,7%**
- Heerlen: **12,5%**
- Nijmegen: **12,1%**
- Leeuwarden: **12,0%**
- Vaals: **11,3%**

STREEFCIJFER OVERHEID

(Bron: Ministerie SZW, april 2020)

Kinderarmoede van **9,2%** in 2015

→ naar **4,6%** in 2030

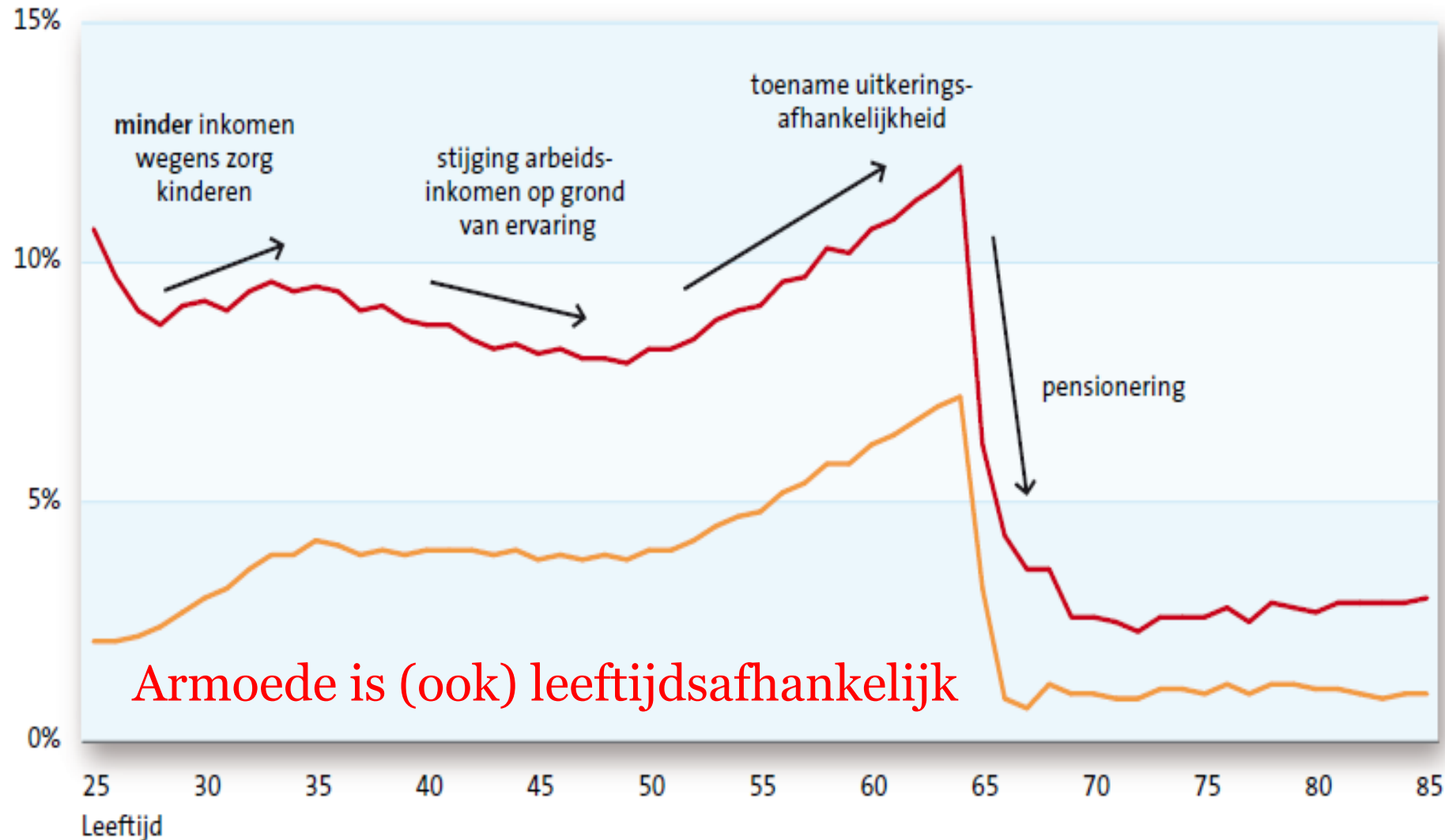
TOENAME ARMOEDE, ALARMBELLEN NODIG!

Aantal mensen in armoede neemt
vanaf 2021 met **28%** toe indien reeds
ingevoerd fiscaal beleid onveranderd blijft

6.2.2 Huishoudens met een (langdurig) laag inkomen naar leeftijd hoofdkostwinner, 2019* (%)

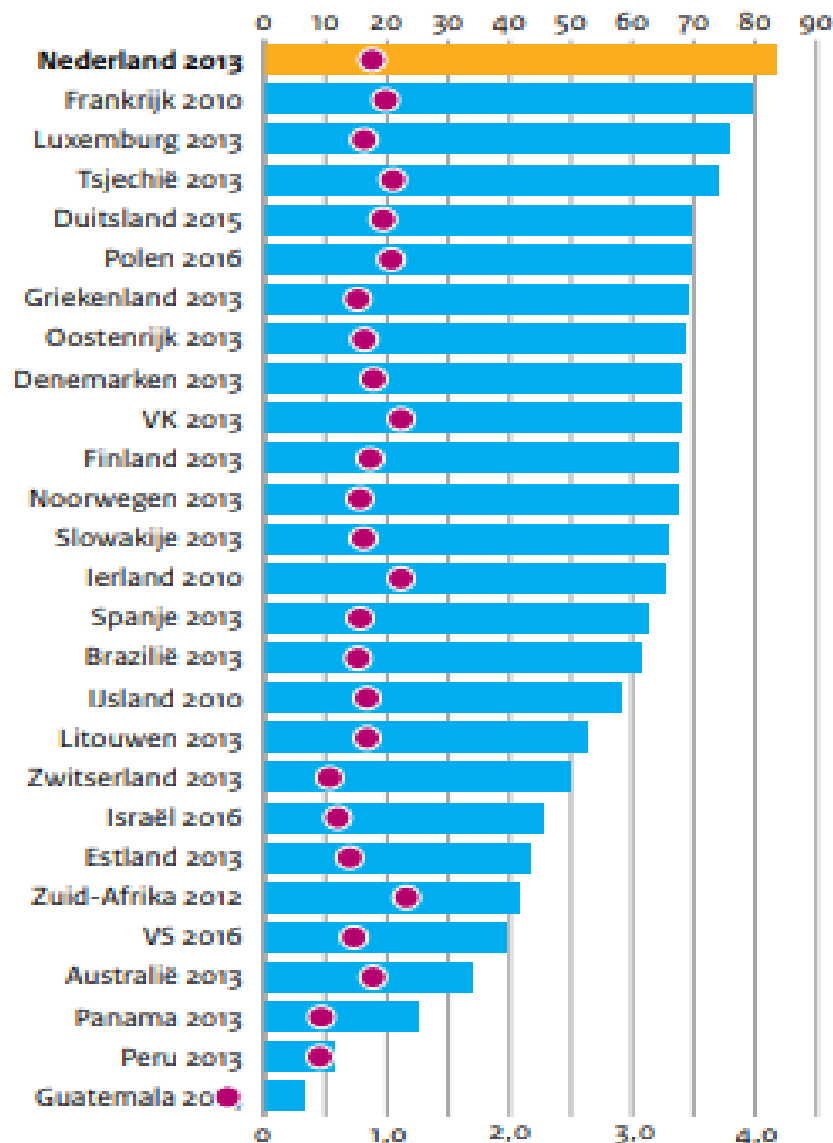
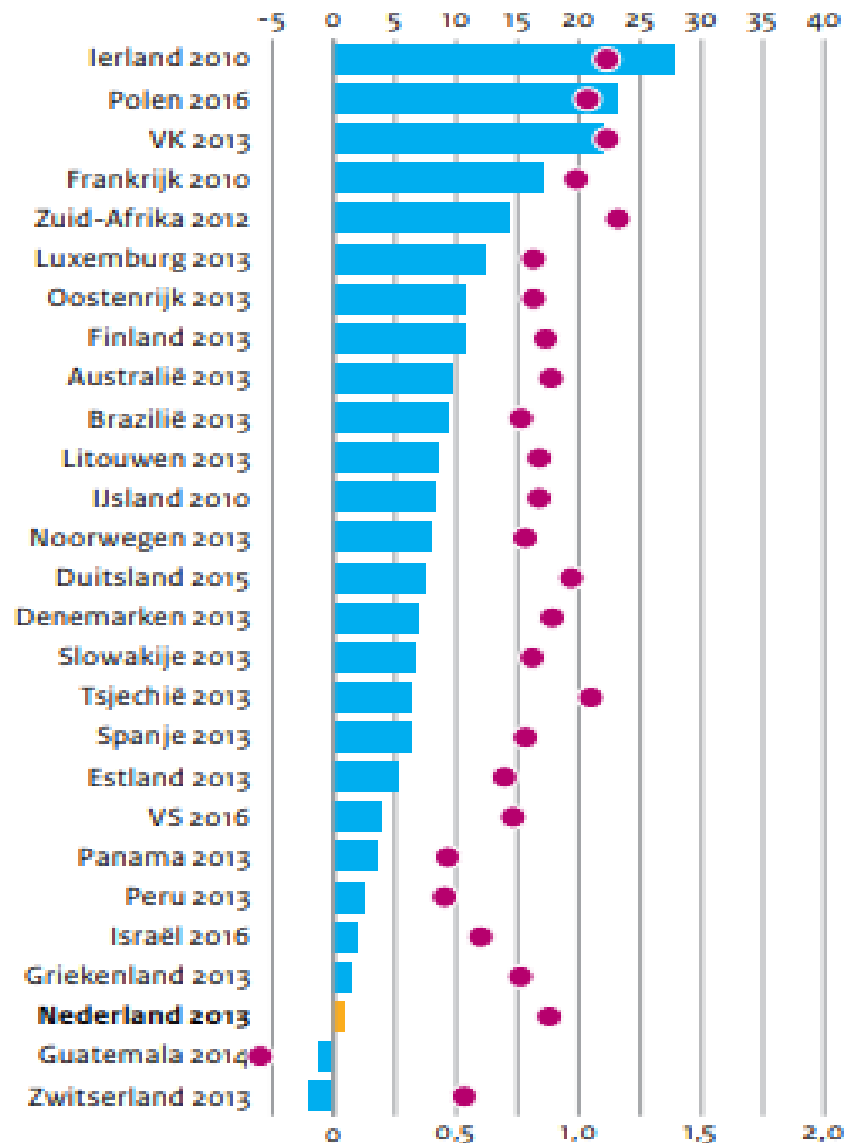
Laag inkomen per maand:

- Alleenstaande = 1.090 euro
- Alleenstaande ouder met 2 kinderen = 1.660 euro
- Paar met 2 kinderen = 2.080

Langdurig > 4 jaar

Nederland richt pijlen armoedebeleid verkeerd (1)

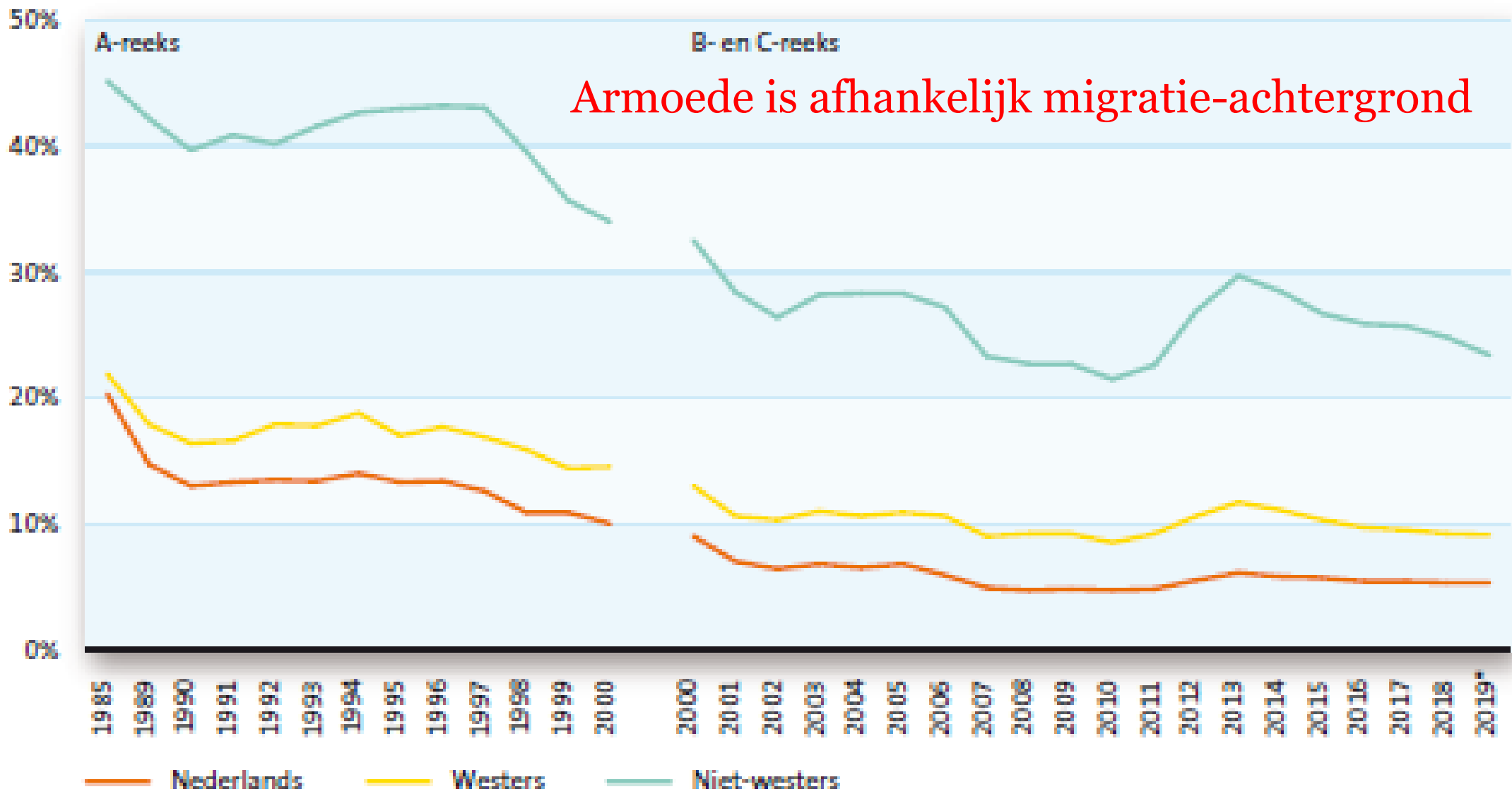
Kansrijk armoedebeleid SCP/CPB (bron: Caminada)

Aandeel bevolking dat via T/B-systems uit de armoede blijft én de mate van gerichtheid sociale uitgaven per groep

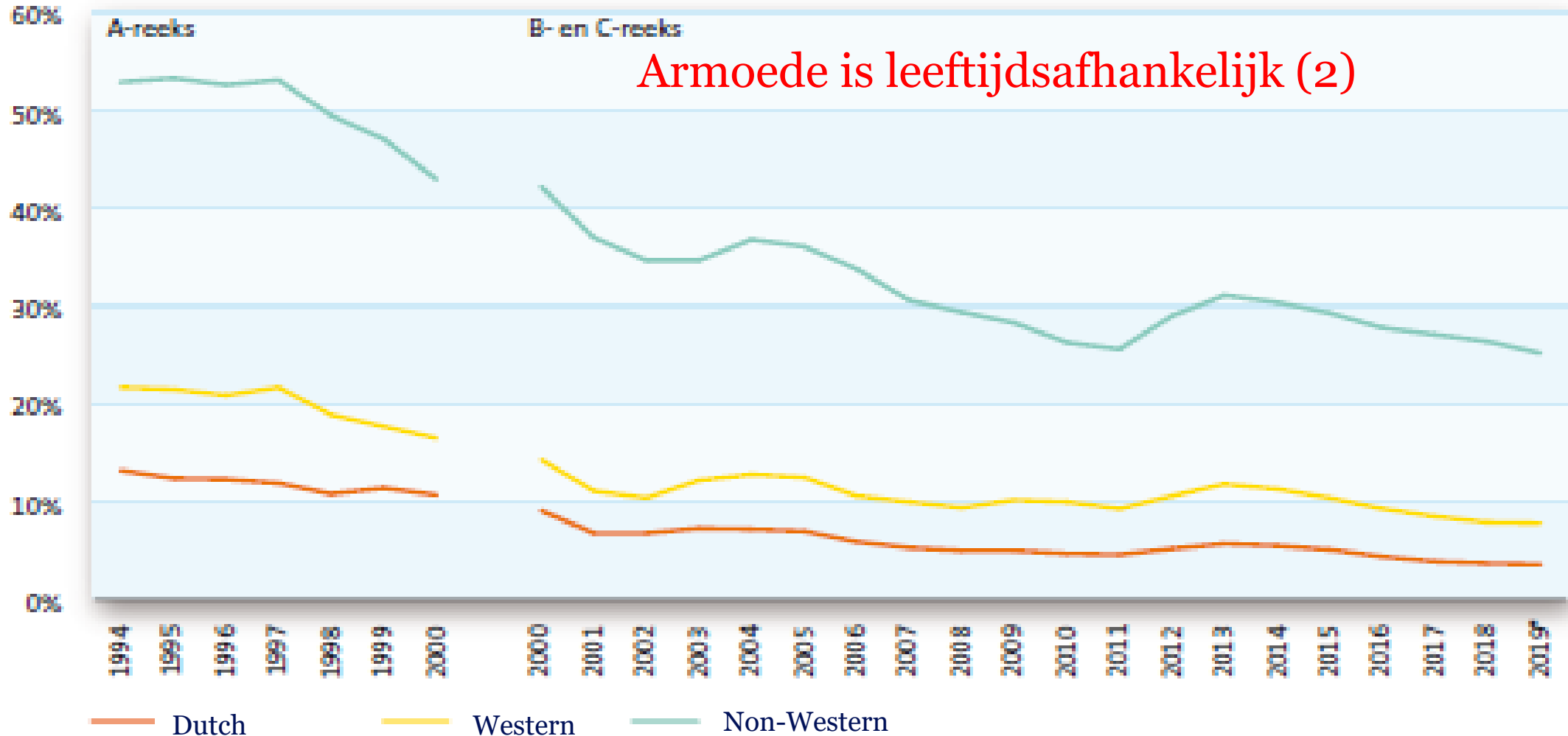
Kinderen (links) versus senioren (rechts)

6.4.3 *Huishoudens met een laag inkomen naar migratieachtergrond, 1995-2019* (%)*

Nederland richt pijlen armoedebeloid verkeerd (2)

Inkomensarmoede jongeren < 18 jaar naar migratie-achtergrond (%)

Ad 3 Gecorrigeerde relatieve armoederisico huishoudens (langdurig laag inkomen), 2019*

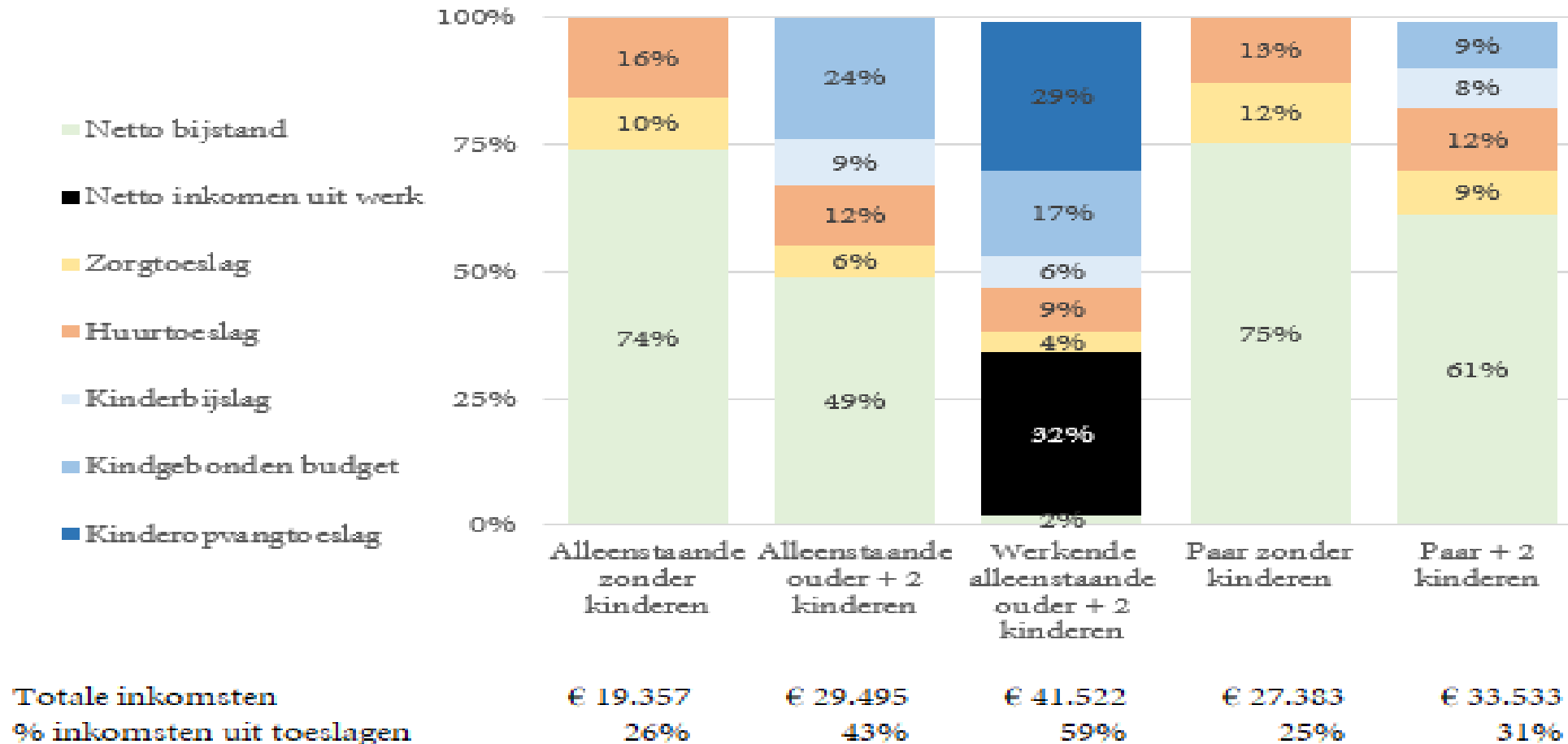
	Doelpopulatie huishoudens (7,5 miljoen)	Doelpopulatie minderjarige kinderen (3,1 miljoen)	
Geen migratieachtergrond (= 1)	1,0	1,0	
Roemenië	1,4	1,8	
Bulgarije	1,8	2,8	
Suriname (2e generatie)	1,3	3,8	
Turkije (2e generatie)	1,5	4,5	
Nederlandse Antillen (2e gen.)	1,6	5,5	
Iran	5,2	7,8	
Marokko (2e generatie)	2,7	9,3	
Afghanistan	4,8	13,4	
Eritrea	5,5	15,8	(not be quoted)
Irak	5,8	16,1	
Somalië	5,6	17,2	
Syrië	7,1	24,0	

Nederland richt pijlen armoedebeloid verkeerd (3)

Afhankelijkheid van Toeslagen groot

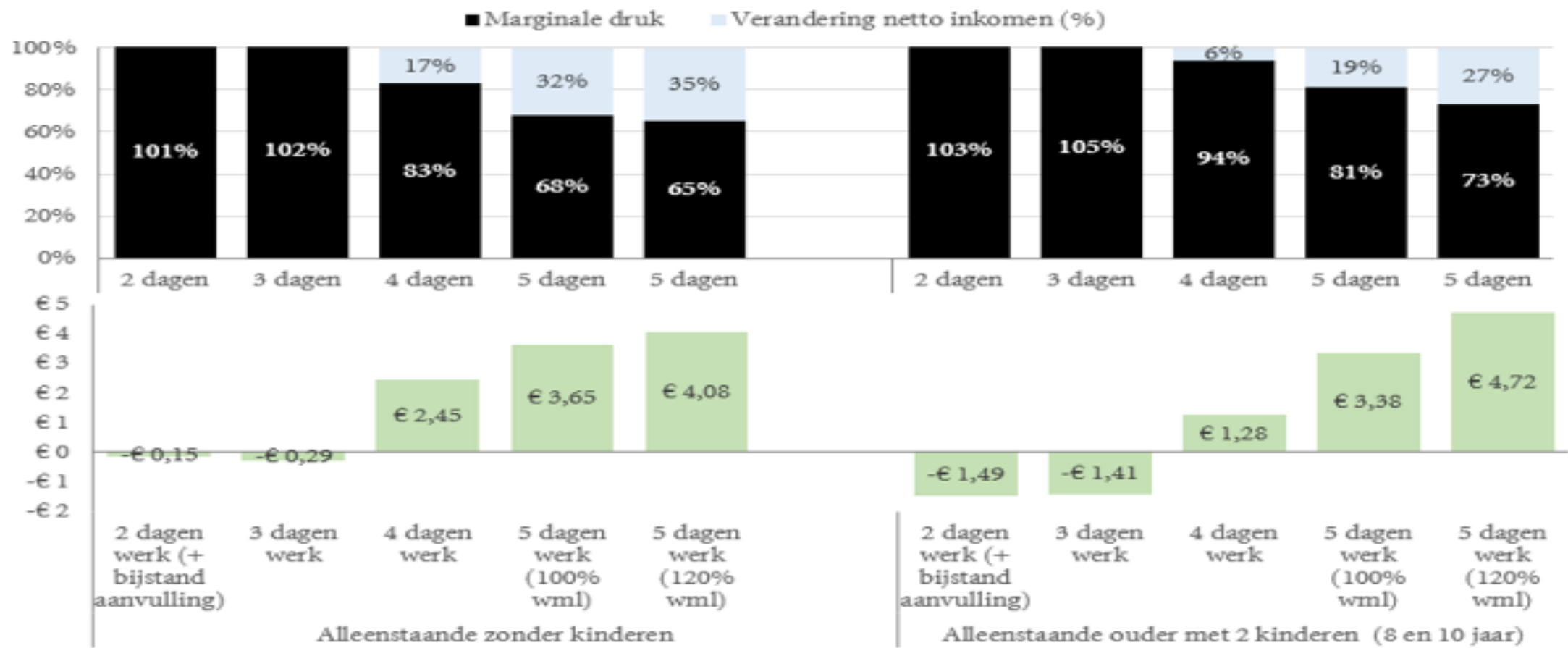
Aandeel inkomen uit bijstand en toeslagen voor huishoudens op sociaal minimumniveau

Nederland richt pijlen armoedebelaid verkeerd (3)

Werk en meer uren werk loont nauwelijks (armoedeval, klem)

Ervaren inkomensverandering na het vinden van een baan vanuit de bijstand in procenten (boven) en in euro's per gewerkt uur (onder)

Nederland richt pijlen armoedebeleid verkeerd (4)

Inkomensarmoede veelal grootstedelijke problematiek (Den Haag en Rotterdam)

Tabel 2.1 Twintig armste postcodegebieden

Postcodegebied	Percentage armoede (nvmt)
Het Duifje (Arnhem-Zuid)	22.5
Bospolder (Rotterdam-West)	20.8
Schildersbuurt Oost (Den Haag Centrum)	20.2
Nieuw-Mathenesse (Rotterdam West)	19.8
Tussendijken (Rotterdam West)	19.4
Binckhorst (Den Haag West)	18.4
Huygenspark (Den Haag Centrum)	18.3
Oud Crooswijk (Rotterdam Noord)	18.2
Moerwijk-West (Den Haag Zuidwest)	18.2
Oude Westen (Rotterdam West)	18.1
Hillesluis (Rotterdam Zuid)	18.0

Armoede is afhankelijk van waar je woont

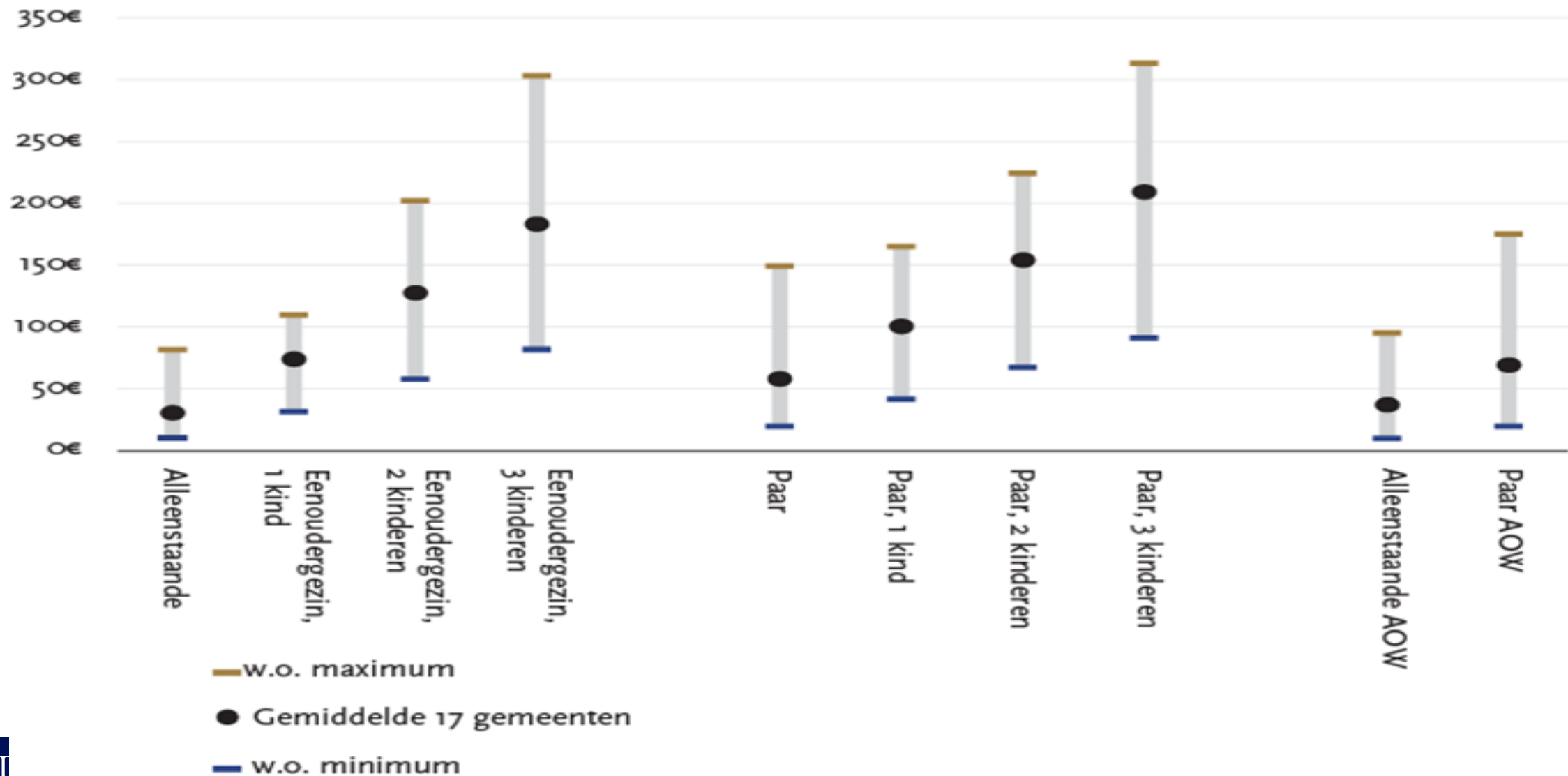
Schildersbuurt West (Den Haag Centrum)	17.9
Zambesidreef en omgeving (Utrecht Noord)	17.8
Het Oude Noorden (Rotterdam Noord)	17.7
Kolenkitbuurt (Amsterdam West)	17.5
Heechterp-Schieringen (Leeuwarden Oost)	17.4
Moerwijk-Zuid (Den Haag Zuidwest)	17.1
Tarwewijk (Rotterdam Zuid)	17.0
Bloemhof (Rotterdam Zuid)	16.8
Zuidwal (Den Haag Centrum)	16.8

Bron: SCP 2017

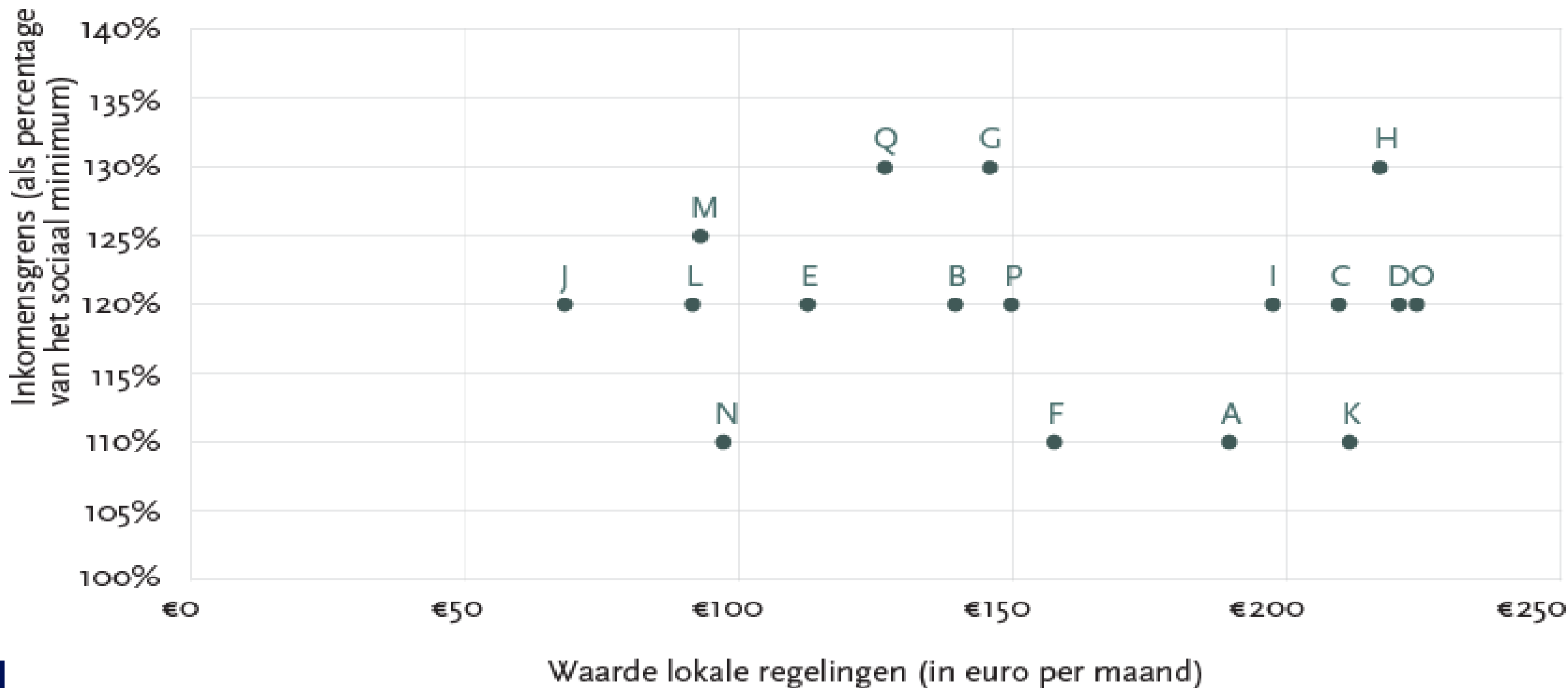
Ad 4 Lokaal perspectief – de waarde van lokale regelingen

- Gemeenten spelen een belangrijke rol in inkomensondersteuning
 - Kwijtschelding lokale lasten
 - Collectieve zorgverzekering met korting (gemeentepolis)
 - Inkomensaanvulling voor mensen die langdurig op het sociaal minimum leven
 - Kindpakketten
 - Regelingen om sociale participatie te bevorderen
 - ...
- Waarde lokale regelingen lastig te meten (*in-kind benefits*); wel noodzakelijk om mee te nemen
 - Het is niet altijd mogelijk om in geld uit te drukken
 - Heterogeniteit tussen gemeenten
- Waarde lokale regelingen → scenario's via 17 gemeenten met substantieel minimabeleid
 1. Ondergemiddelde gemeente → laagste waarde 17 gemeenten
 2. Gemiddelde gemeente → gemiddelde waarde 17 gemeenten
 3. Bovengemiddelde gemeente → hoogste waarde 17 gemeenten

Ad 4 Spreiding minimaregelingen in 17 gemeenten voor tien voorbeeldhuishoudens (euro per maand, zonder kwijtschelding lokale lasten)

Ad 4 Waarde in euro per maand van lokale regelingen (in euro's per maand) en inkomensgrenzen (als % van het sociaal minimum) in 17 gemeenten, voor een paar met twee kinderen van 8 en 13 jaar

Ad 5 Hoe pijlen beter richten?

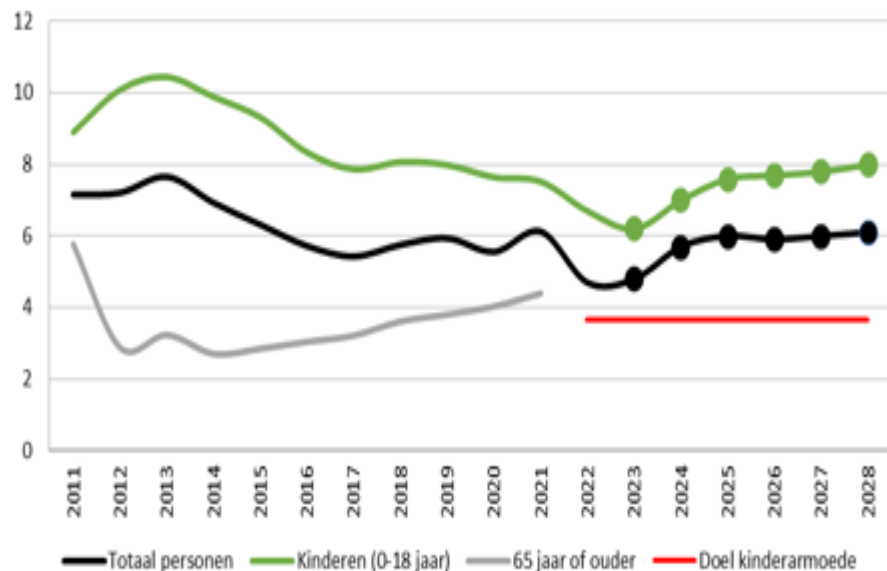
Paradigmaverschuivingen Commissie Sociaal Minimum

- Van inkomensbenadering (en koppelingen) → uitgavennorm gebaseerd op referentiebudgetten
- Van systeemwereld → leefwereld van mensen
- Regel inkomensbescherming zo veel mogelijk op landelijk niveau
Herstel de balans tussen Rijk en gemeenten
- Bied en benut ruimte voor maatwerk voor schrijnende gevallen
- Maak werk van een hervorming van het toeslagenstelsel
- Steviger beleid nodig – versterk de positie van kinderen

Ad 5 Vermindering kinderarmoede vergt steviger beleid

Figuur 1: Personen onder de armoedegrens (bij ongewijzigd beleid)

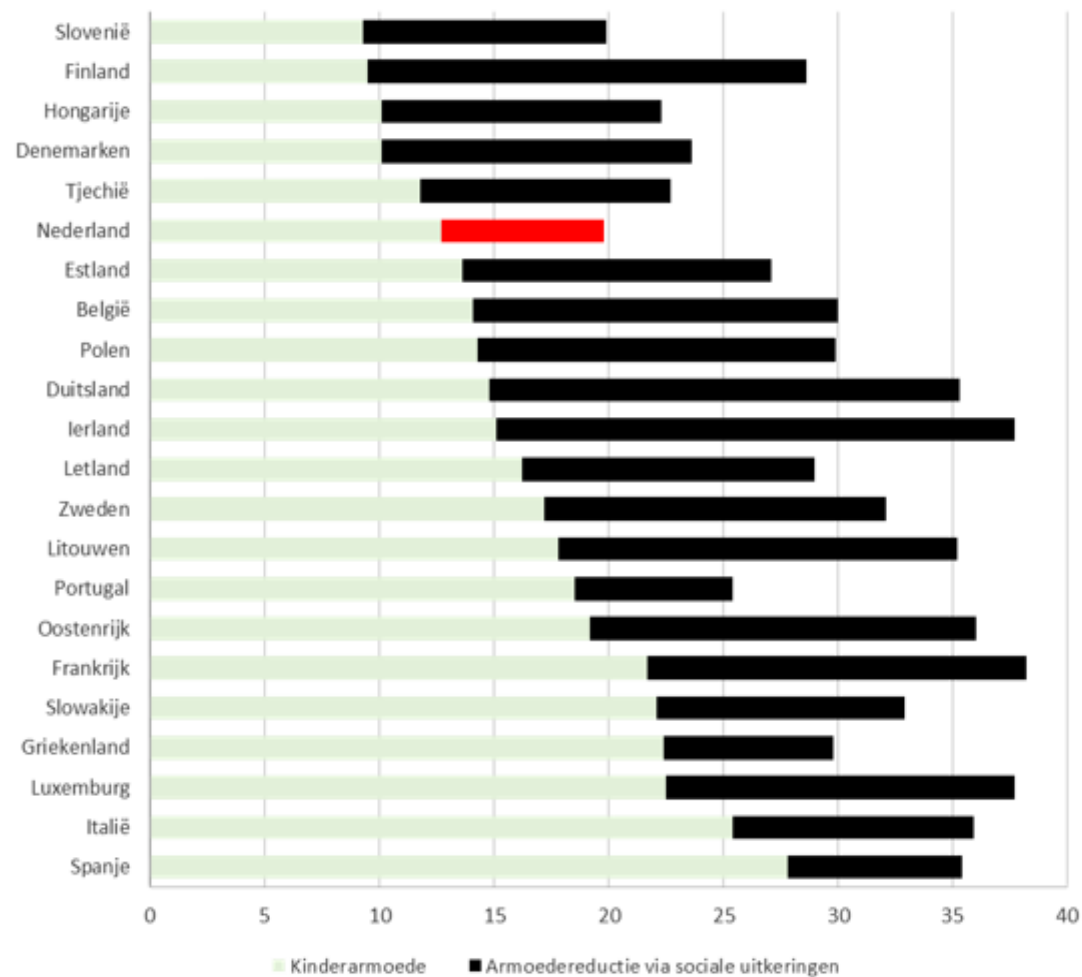
In procenten

Bron: K. Caminada & K. Goudswaard (2023), Beoogde vermindering van kinderarmoede vergt steviger beleid, *Economisch Statistische Berichten*

Figuur 2: Omvang kinderarmoede en reductie via sociale uitkeringen in 22 EU-landen, 2022

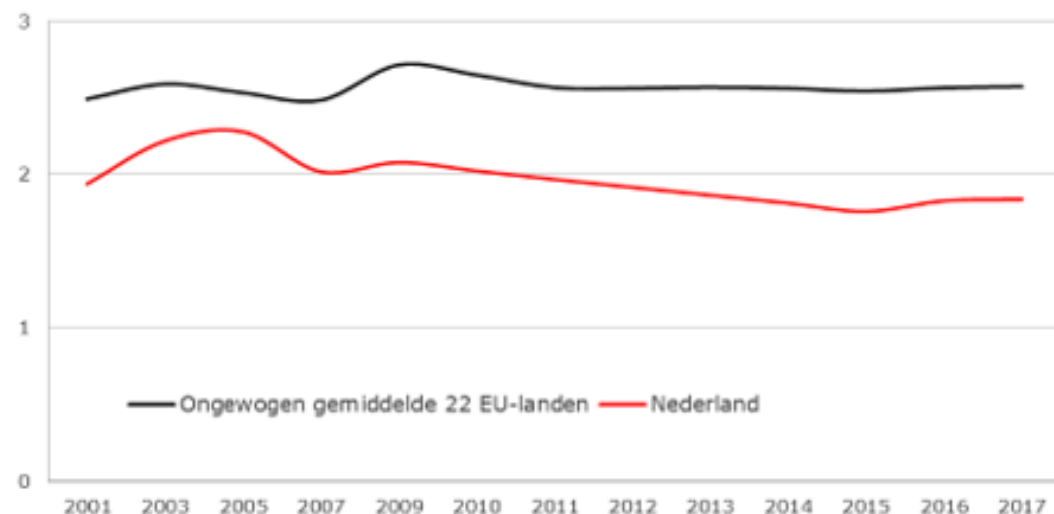
In procenten

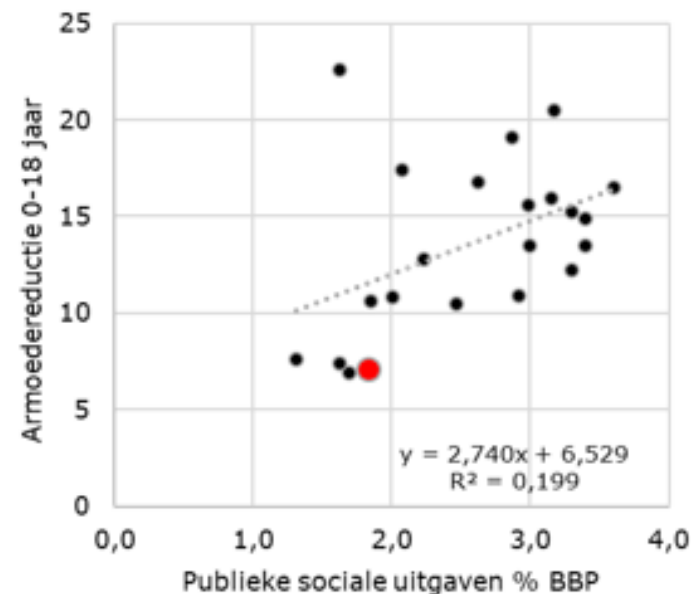
Ad 5 Nederland wijkt af in de hoogte van de kindregelingen

Figuur 3: Publieke sociale uitgaven aan gezinnen, 2001-2017

In procent van bbp

Figuur 4: Samenhang reductie kinderarmoede en publieke sociale uitgaven aan gezinnen in 22 EU-landen

- Kabinet via breed aangenomen Kamermotie om kinderarmoede terug te dringen
- Miljoenennota 2024 → circa 2 miljard euro koopkrachtondersteuning laagste inkomens (voor alle huishoudens), waaronder 1 miljard euro extra voor kindregelingen
- Dus beduidend minder geld dan benodigde 3 miljard euro om kabinetsdoelstelling halvering kinderarmoede te halen

Ad 5 Enkele andere oorzaken

- Inkomensarmoede afhankelijk van: leeftijd, migratieachtergrond, huishoudenssamenstelling en waar je woont.
- NL sobere kindregelingen – daarentegen trekt AOW veel senioren boven armoedegrens.
- Effectiviteit inkomensbeleid sinds 2005 gedaald in 19 van de EU-22-landen.
- NL beleid sinds 2005: veel inkomensafhankelijke regelingen (toeslagen, heffingskortingen).
- Toeslagensysteem is uit de hand gelopen. 60% huishoudens ontvangt een toeslag: van tagetting → generiek inkomensbeleid (geld lekt ook weg naar midden- en hoge inkomen).
- Veel huishoudens niet genoeg inkomen om rond te kunnen komen → ook werken loont te weinig.
- Weinig aandacht kinderarmoede → ouders staan centraal in het beleid i.p.v. kinderen.
- Spanning arbeidsmarktprikkels en generiek beleid gericht op terugdringen kinderarmoede.
- Lappendeken regelingen nationaal en lokaal.
- Ongemakkelijk gespreksonderwerp, stigma, veel (onjuiste) vooroordelen.

Verder lezen – downloads via

www.economie.leidenuniv.nl

1. Caminada & Goudswaard (te verschijnen), De toekomst van de sociale zekerheid als herverdelingsinstrument, boek Instituut Gak onder redactie van Bea Cantillon.
2. Jongen, Been, Caminada & Vethaak (2024), *Inequality in the Netherlands: 1973-2022* [Country Studies IFS Deaton Review].
3. Caminada & Goudswaard (2023), Beoogde vermindering van kinderarmoede vergt steviger beleid, *ESB* 108(4825).
4. Commissie Sociaal Minimum (2023), *Een zeker bestaan: naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum*.
5. Caminada et al (2021), Antipoverty effects of various social transfers and income taxes across countries, *Social Indicators Research* 154(3): 1055-1076.
6. Caminada & Goudswaard (2020), De bestrijding van inkomensarmoede in de EU, *TPEdigitaal* 14(3): 24-43.
7. Caminada et al (2019), Income poverty and fiscal redistribution in 49 LIS-countries, 1967-2014, *LIS WP Series* #724.
8. Wang et al (2017), Income polarization in 31 European countries and Europe wide, 2004-2012, *Cambridge Journal of Economics*.
9. Wang et al (2014), Income redistribution in 20 countries over time, *Int. Journal of Social Welfare* 23(3).

Databases & codebooks

1. [Leiden LIS Budget Incidence Fiscal Redistribution Dataset on Income Inequality](#)
2. [Idem, on Relative Income Poverty Rates](#)
3. [Social Assistance and Minimum Income Levels and Replacement Rates Dataset](#)
4. [Unemployment Replacement Rates Dataset](#)
5. [Sectoral Income Inequality Dataset](#)

Website: [Leiden Law School / Economics / Data](#)

